

УДК 369.03

Дікань Л. В.
Клімов А. В.

СТРУКТУРОВАНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ЯК ОСНОВА ПЕРЕДБАЧЕННЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

This article analyzes the structure of cash flow in an insurance company. It also describes formalized steadiness of cash flow in insurance. The general scheme of balance between inward and outward cash flow of insurance companies is offered.

Серед різноманітних функцій страхового менеджменту особливо слід виділити прогнозування та передбачення розвитку страхової компанії. Це пов'язано з тим, що саме ці складові страхового менеджменту у підсумку узагальнюють в собі елементи зворотного зв'язку щодо управління діяльністю страхової компанії. Тобто, визначаючи прогнозні значення функціонування страхової компанії та аналізуючи передбачені показники такої діяльності, можна визначити основні напрями подальшого розвитку та фактори, що спричиняють як позитивні, так і негативні впливи. Окреслене також слід віднести до складу основних функцій контролінгу в системі менеджменту страхової компанії, на який покладено не лише контроль за виконанням цілей визначеного різновиду господарювання, а й аналіз ефективності функціонування відповідної системи управління в цілому [1].

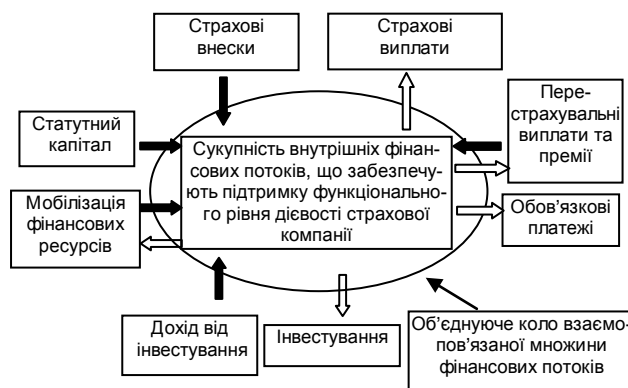
При цьому узагальнюючи значимість отримання прибутку з погляду головних цілей ведення будь-якого різновиду економічної діяльності загалом і фінансову спрямованість страхового менеджменту зокрема, доцільним є, насамперед, розгляд фінансових потоків у передбаченні розвитку страхової компанії. У підсумку це і визначає значимість та актуальність обраного напрямку дослідження.

Розгляд потокового підходу щодо побудови прогнозів розвитку різноманітних суб'єктів господарювання є останнім часом достатньо превалюючим у дослідженнях різних фахівців [2 – 6]. Однак, незважаючи на це, слід відмітити, що такі роботи більш докладно присвячені або банківським установам, або виробничим підприємствам. При розгляді фінансових потоків страхової компанії основна увага приділяється теоретичним питанням їх узагальнення [5; 6]. Основні ж моделі та методи аналізу страхової діяльності, переважно, присвячені обґрунтуванню загальноприйнятих їх величин, виходячи з положень теорії математичного аналізу, теорії ймовірності, теорії нечіткої множини тощо [7; 8]. Такі моделі та методи загалом враховують кількість страхових договорів, обсяги страхової угоди, тарифів, платежів, властивості об'єкта страхування, ймовірність настання страхового випадку тощо. Однак при цьому недостатньо враховуються суто економічні аспекти питання, які, на думку автора, полягають як у визначенні структурування відповідних фінансових потоків, так і в їх подальшому збалансуванні щодо досягнення головної мети ведення страхової діяльності – отримання прийнятного прибутку.

Тож, виходячи з поданого, слід визначити дослідження структурованості фінансових потоків страхової компанії для подальшого їх збалансування з метою отримання прийнятного прибутку.

У цілому діяльність страхової компанії з погляду руху її фінансових потоків можна узагальнити як взаємодію вхідних, вихідних та внутрішніх потоків (рисунок).

При цьому основу становлення та розвитку страхової компанії складають, насамперед, статутний капітал та вхідні фінансові потоки у вигляді страхових внесків, які є основою формування фонду страхових резервів.

Умовні позначення:

→ різновиди множинних вхідних фінансових потоків

⇨ різновиди множинних вихідних фінансових потоків

Рис. Діяльність страхової компанії як визначений рух множини її фінансових потоків

До основних зовнішніх фінансових потоків слід, перш за все, віднести потоки страхових виплат та потоки, що пов'язані з інвестиційними та фінансовими вкладаннями страхової компанії. Внутрішні фінансові потоки забезпечують підтримку функціонального рівня дієвості страхової компанії, бо вони у загальному складаються з потоків ресурсів на ведення страхової діяльності, поповнення страхових резервів та прибутку. Проте в цілому внутрішні фінансові потоки можна розглядати й з погляду визначеної множини вхідних та вихідних потоків, внутрішній рух яких підпорядкований, насамперед, перерозподілу фінансових ресурсів як у часі, так і за різними напрямками ведення страхової діяльності.

Разом з цим загалом також можна виділити наступні різновиди фінансових потоків страхової компанії:

системоутворюючі потоки, які забезпечують формування та поповнення фонду страхових резервів, здійснення страхових виплат;

потоки визначеної дієвості, які забезпечують поточне функціонування і до яких зокрема відносяться: витрати на ведення справи, агентська та брокерська винагорода, пере-страхувальні виплати, потоки, що пов'язані з виконанням фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами ринку. До потоків визначеної дієвості також слід додати ті, які пов'язані з мобілізацією фінансових ресурсів у формі кредитів і кредиторської заборгованості (стійких пасивів) щодо використання їх для поповнення обігових коштів у контексті проведення господарської діяльності;

компенсаційні потоки, які спрямовані на покриття можливих збитків. Основу таких потоків складають, переважно, джерела власних ресурсів та частково потоки, які пов'язані із перестрахувальними виплатами;

потоки розвитку, які пов'язані з інвестуванням тимчасово вільних коштів (власних фінансових ресурсів, страхових резервів, стійких пасивів) та одержання інвестиційного доходу. Ці потоки також можна вважати продовженням системоутворюючих потоків.

Доцільність розглянутого структурування фінансових потоків пов'язана з можливістю виділення найбільш суттєвих щодо аналізу розвитку страхової компанії, визначення напрямків впливу підсистеми контролінгу на сталість та своєчасність виконання прийнятих управлінських рішень.

Незважаючи на можливу розгорнуту структурованість фінансових потоків страхової компанії, найбільш суттєвим є першочерговий розгляд вхідних і вихідних її потоків. Це обумовлено тим, що саме ці потоки є системоутворюючими з

погляду сталого функціонування та розвитку страхової компанії. Тобто сталість функціонування страхової компанії досягається принаймні виконанням наступної формалізованої умови:

$$V_{out} = V_{in}, \quad (1)$$

де V_{out} – величина, яка характеризує сукупність вихідних фінансових потоків страхової компанії;

V_{in} – величина, яка характеризує сукупність вхідних фінансових потоків страхової компанії.

Разом з цим розвиток страхової компанії можливий за умови:

$$V_{out} < V_{in}. \quad (2)$$

Одночасно визначаючи можливість розкладу фінансових потоків за різними напрямками та різновидами страхової діяльності для їх формалізованого опису варто застосувати теорію множини. Тобто сукупність вхідних потоків може бути розглянута як множина вхідних потоків за певними різновидами страхової діяльності. У простішому випадку формалізований опис множини вхідних фінансових потоків страхової компанії можна подати наступним чином:

$$V_{in} = V_{sv}^e + V_{id}, \quad (3)$$

де V_{sv}^e – сукупність страхових внесків за різними напрямками страхування e . При цьому система вхідних параметрів відповідного потоку загалом становить множину клієнтів та відповідних договорів страхування;

V_{id} – загальний дохід від інвестування тимчасово вільних коштів.

Відповідно у простішому випадку формалізований опис множини вихідних потоків страхової компанії можна подати наступним чином:

$$V_{out} = V_s^e + V_i, \quad (4)$$

де V_s^e – сукупність страхових виплат за різними напрямками страхування e ;

V_i – величина ресурсів, спрямованих на інвестування.

Таким чином, з урахуванням наведеного можна конкретизувати визначення структурування фінансових потоків страхової компанії відповідно до цілей сталого її розвитку у такий спосіб:

$$\begin{cases} V_{sv}^e > V_s^e, \\ V_{id}/V_i \neq 0, \\ V_{id} \leq V_{in} - V_{out}. \end{cases}$$

З економічної точки зору поданий формалізований опис зазначає граничні можливості як здійснення інвестування, так і умови доцільності його здійснення. Водночас наведене може бути застосовано і для визначення збалансованої структури між вхідними та вихідними потоками страхової компанії з урахуванням множини напрямків та різновидів страхування і відповідного інвестування. Узагальнену схему визначення такого збалансування можна подати у наступний спосіб:

по-перше, якщо $V_{id}/V_i \neq 0$, то слід визначити збалансованою структуру вхідних та вихідних потоків страхової компанії щодо спрямованого інвестування тимчасово вільних коштів. У разі ж виконання умови $V_{id} \leq V_{in} - V_{out}$ при розгляді послідовного інтервалу часу слід вважати також за доцільне здійснення спрямованого інвестування тимчасово вільних коштів, а збалансованість структури вхідних та вихідних потоків страхової компанії можна визначити достатньою для розвитку страхової діяльності, бо вона дозволяє також покривати можливі збитки;

по-друге, необхідною умовою збалансування структури вхідних та вихідних потоків страхової компанії є виконання умови $V_{sv}^e > V_s^e$ для більшості різновидів напрямків страхування e . Якщо така умова виконується не для всіх напрямків страхування e , то збалансованість структури вхідних та вихідних потоків страхової компанії є частковою. У разі значної множини з e невиконання умови $V_{sv}^e > V_s^e$ та наявності умови $V_{id}/V_i \approx 0$, структура вхідних та вихідних потоків страхової компанії є незбалансованою.

Розв'язати зазначену схему стосовно визначення оптимальної збалансованості структури вхідних та вихідних потоків страхової компанії можливо за допомогою методів теорії множини, методів теорії оптимального розміщення геометричних об'єктів та методів портфельного управління Марковіца.

Таким чином, в роботі проведено аналіз загальних питань визначення структурованості фінансових потоків страхової компанії. Подано формалізований опис такої структурованості, запропоновано загальну схему збалансування відповідної структурованості фінансових потоків у страхуванні та зазначено методи математичного розв'язання щодо визначення її оптимальності. У сукупності подане визначає ступінь новизни отриманих результатів, які слід розглядати з погляду подальшого розвитку методів формалізації та побудови моделі щодо визначення збалансованості потоків страхових внесків і страхових платежів у передбаченні розвитку страхової компанії. Разом з цим подальший напрямок досліджень передбачається в конкретизації отриманих результатів з погляду певних суб'єктів страхового ринку з урахуванням особливостей їх функціонування.

Література: 1. Дікань Л. В. Сучасні підходи до визначення поняття "контролінг" / Л. В. Дікань, А. В. Клімов // Економіка розвитку. – 2006. – №4 (40). – С. 62 – 64. 2. Азаренкова Г. М. Моделі та методи аналізу фінансових потоків. – Харків: ВКФ "Гриф", 2005. – 119 с. 3. Христофорова О. М. Кредитні потоки банків: теоретичне узагальнення, аналіз управління. – Харків: "Константа", 2005. – 106 с. 4. Майборода О. В. Системні засади до управління фінансовими потоками на підприємстві // Сб. научн. тр. Вестник Национального технического университета "ХПИ": Тем. вып. "Технический прогресс и эффективность производства". – 2003. – №20. – С. 84 – 88. 5. Хавтур О. В. Теоретична концептуалізація фінансових потоків страхових компаній в Україні // Наукові записки. – Вип. 5. – 2003. – С. 234 – 249. 6. Гварлиани Т. Е. Денежные потоки в страховании / Т. Е. Гварлиани, В. Ю. Балакирева. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 336 с. 7. Бондарев Б. В. Математические модели в страховании. – Донецк: Алекс, 2002. – 116 с. 8. Бенинг В. Е. Одна модель оптимального поведения страховой компании / В. Е. Бенинг, В. И. Ротарь // Экономика и математические методы. – 1993. – Т. 29. – Вып. 4. – С. 617 – 626.

Стаття надійшла до редакції
22.02.2007 р.